

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdorkodi sam ponj, plača na leto samo 8 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki "Katoliškega tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo Koroška cesta šte. 5, v sprejemnem naročninu, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do ure polne. Nezaprete reklamacije so poštne proste.

Krščansko-socijalna zveza za Štajersko.

Naša organizacija je storila važen korak naprej. — Zveza nepolitičnih društev, ki je do sedaj imela svoje središče v Ljubljani, je dobila potrdilo od c. kr. namestnice v Gradcu. S tem bo organizatorično delo zelo olajšano. Vabimo torej vsa naša nepolitična društva in posamezne rodoljube, da čim prej prijavijo svoj pristop.

Ustanovni občni zbor se bo vršil dne 29. novembra t. l. v prostorih katoliškega mojstrskega društva v Mariboru ob 10. uri predpoldne. Na dnevnem redu je poročilo pripravljalnega odbora, posvetovanje o skupnem načrtu za nepolitično organizacijo na Spod. Štajerskem, volitev osrednjega odbora in slučajni nasveti.

Do ustanovitve sprejema ude predlagatelj dr. Anton Korosec v Mariboru.

In še enkrat c. kr. kmetijska družba za Štajersko in Slovenci.

Gotovo ne bo nikdo pobijal lepega namena, ki ga imajo kmetijske družbe, in tudi ne bo nikdo odrekal kmetijski družbi za Štajersko zaslug za povzdigo in razvoj kmetijstva na Štajerskem, čeravno bi se brez dvoma lahko dalo storiti še veliko več. Ako bo družba imela pred očmi edino svoj pravi

namen, ga bo tudi gotovo v večji ali manjši meri dosegala. Vendar se pa včasih zdi, da družba tu in tam pozabi na svoj namen.

Kakor znano, obstoji družba iz posameznih podružnic. V novjšem času so začeli tudi Slovenci nekoliko bolj misliti na podružnice, oziroma na ustanovitev novih podružnic. Tudi Slovenci bi radi dobili kak dobiček od različnih oglaševanj, ki jih ima družba na razpolago. Do sedaj so se z različnimi podporami itd. lepo delili Nemci, posebno pa veleposessniki in meščani, ki so prvi spoznali korist kmetijske družbe. So li bili na to posebej opozorjeni, se ne ve, a vsekakor smo Slovenci v tem oziru zamudili zelo veliko. Ravno zategadelj bi bilo pričakovati, da bi kmetijska družba sedaj posebno šla Slovencem na roko, da tudi ti imajo kak hasek od nje. Pri dražbi, ki ima pred očmi povdgo kmetijstva, ne pa nemško potiliko, bi se to pač samo ob sebi umevalo. A v resnici izgleda stvar skoraj ravno narobe. Namesto da bi družba podpirala ustanovitev podružnic po slovenskih krajih dežele, pa dela nepotrebne in slovenski pameti nerazumljive težkoče. V najnovjšem času je osrednji odbor tudi sklenil, snovanje podružnic opustiti. Slovenski časniki so opetovano in z ogorčenjem poročali o takem početju osrednjega odbora v Gradcu in državni poslanec g. dr. Korosec je v posebni interpelaciji opozoril poljedelskega ministra na to početje. G. ministru pa se nič kaj posebno ne mudi, da bi dal odgovor. Najbrž je šel vprašat kmetijsko družbo, kaj naj odgovori, zakaj osrednji odbor v Gradcu se je dne 5. septembra bavil z interpelacijo gosp. poslance, in kakor poroča "Gosp. Glasnik", bil je poročevalec — nek graščak Rhard Klammer — močno hud nad g. dr. Korosecem in je predlagal, da se podajo "visoki vladi stvarna pojasnila, ki poplačoma ovržejo (?) trditve g. poslance," in da se odločno protestira proti neresničnim (?) "trditvam" g. drž. poslance, da pospešuje c. kr. kmetijska družba le interese veleposessnikov in tržanov." Ne verjamemo, da bi se g. poslanec posebno vstrašil tega sklepa, a vsekakor

naj bo pripravljen na odgovor poljedelskega ministra v tem smislu. G. Rhard Klammer pa nam ne bo zameril, če ga opomnimo na njegovo lasno poročilo, s katerim je zabranil ustanovitev podružnice v Zetalah. "Po poizvedovanjih poročevalca — Klammerja — so v Zetalah, kakor tudi v sosednih krajih, kakor so: Donačka gora, Črmožice, Kočča, Nadole in St. Florjan, največ le manjši posestniki, od katerih ni pričakovati mnogobrojnega pristopa, pač pa bi se moralo prevdariti po poročevalčevem — torej Klammerjevem — mnenju, bi li se kazalo ustanoviti podružnice v Rogatcu (?). Seja osrednjega odbora dne 6. junija 1906. Da se je torej odklonila ta podružnica, bil je edin vzrok, da so tam "največ le manjši posestniki". Gosp. Rhard Klammer je menda pozabil pristaviti, da so v Zetalah in okolici "največ le" slovenski posestniki, v Rogatcu pa "največ le" nemški tržani.

Z gotovostjo torej lahko trdimo, da so taka poročila, če druga ne, vsaj enostranska, in bi jim osrednji odbor ne smel preveč verjeti. O drugih zopet vemo, da so naravnost neresnična. Podružnica na Dobri je bila odklonjena, ker je poročevalec Lenko vsled slabega znanja zemljepisja cenil oddaljenost Dobrne od Celja na 12 km, med tem ko je v resnici 20 km. Sv. Jst pa, kamor bi podružnica tudi segala, je oddaljen od Celja celo 33 km. In tudi pri Dobrni g. Lenkotu ni prav, da so zastopani ponajveč majhni posestniki. Ne vemo sicer kako velik posestnik da je Lenko, a priporočali bi mu, naj si enkrat ogleda velikost posestev tistih Dobračanov in St. Joščanov, ki so malo višje proti Kozjaku. Omenjamo, da je bil pri seji dne 2. majnika 1906, ko se je odklonila podružnica za Dobro, navzoč tudi Rhard Klammer, da je torej lahko ališal, da družba nič kaj posebno ne pospešuje koristi "manjših posestnikov".

Da opravičeno dvomimo o nepristranosti c. kr. kmetijske družbe, nam je nadalje povod ravnanje osrednjega odbora, ko se je šlo za podružnico v Passafu. V tem kraju je že bila enkrat podružnica,

LISTEK.

† Stolni prošt Lavrencij Herg.

(K. nec.)

L. 1885. so začeli temeljito popravljati mariborsko stolno cerkev, ki je bila že blizu razpada, pri tem je tudi Herg marljivo sodeloval.

L. 1890. in 1891. je stolni trg mariborskega mesta dobil celo novo lico. Najprej so podrli starinske župnišče, ki je stalo tesno pri stolnici in zakrivalo njeno pročelje. Kjer je bilo nekdanje staro župnišče z vrtem in gospodarskim poslopjem, je sedaj prostrana cesta in lep perivoj. Novo župnišče je mariborsko mesto pozidalo na levo od škofijske palače. Na oglu gledališke ulice in stolnega trga je pa stalo istotako grdo staro poslopje, prava pokveka za stolni trg. V tem poslopiju so imeli stolni kanoniki svoje tesno in zadušilo stanovanje. Z dovoljenjem knezoškofovim in deželne vlade je na mestu starega poslopja stolni kapitol l. 1891. in 1892. pozidal sedanje poslopje, ki ima večje prostore in primerno zunanje lice, da ne kazi stolnega trga. To nemajhno podjetje je vodil poleg Ign. Orožna kanonik Herg, kar mu je prizadejalo mnogo skrbi, sitnosti in neprijetnosti.

L. 1894. je nagla smrt ugrabila stolnemu kapitolu odličnega moža, stolnega dekana Fr. Kosarja. Umrl je v lki ob Jadranskem morju, kamor je bil šel iskat zdravja; stolni kapitol je sklenil truplo pokojnikovo prepeljati v Maribor in je to opravilo poveril kanoniku Hergu. Na izpražnjeno mesto stol-

nega dekana lavantinskega kapitola je pa presvetli cesar dne 14. septembra 1894 imenoval Lavrencija Herga in dne 6. oktobra t. l. ga je prevzvišeni knezoškof dr. Mihael Napotnik slovesno instaliral. Črez šest let t. j. 5. oktobra 1900 je po smrti stolnega prošta, zaslužnega zgodovinarja Ignacija Orožna bil Herg imenovan od papeža Leona XIII. stolnim proštom lavantinskim, malo poprej pa je postal ravnatelj kn. šk. pisarne. Naslednjega leta 1901 dne 8. oktobra ga je Leon XIII. odlikoval s častnim naslovom "apostolski protonotar". Tako je sicer skromni in ponižni Herg dosegel vse časti, kar jih ima škofija: od kapelana je postal profesor, potem župnik, duhovni svetovalec, kanonik, ravnatelj bogoslovnice, stolni dekan in naposled stolni prošt, kar je pod škofovo najvišja čast v škofiji.

Med tem so leta potekla in sivi lasje so mu posuli glavo; marsikoga izmed njegovih tovarišev, znancev in iskrenih prijateljev je že smrt pokosila, najbolj občutno ga je zadela prezgodnja smrt prelata Kosarja in stolnega dekana dr. Ivana Križaniča. Prišlo je l. 1902., ko je poteklo 50 let, kar je Herg v Gradcu sprejel mašniško posvečenje. Dne 25. julija, na dan posvečenja, je dolga vrsta duhovnih sobratov spremljala stolnega prošta iz kn. šk. pisarne, ovenčanega z zlatomašniško krono in z jubilejsko palico v roki v stolno cerkev, kjer je opravil slovesno sv. mašo v zahvalo Vsemogočnemu za vse tekom dolgih let sprejete dobrote.

Posebno slovesno pa se je vršila jubilejska svečanost v njegovem rojstnem trgu Središču dne 10. avgusta, na praznik sv. Lovrenca, njegovega godovnjaka. Ves trg je bil praznično opravljen in že dolgo poprej so se delale velike priprave. Ka-

pelica Žalostne Matere božje, v kateri je nekdan kot novomašnik opravil prvo sv. daritev, je bila zunaj in znotraj vsa prenovljena in svet okoli kapele lepo poravnana in ograjena. Ob najkrajšem vremenu se je ob 9. uri imenovanega dne začela pomikati dolga procesija črez 100 belo oblečenih deklic, kakih 20 duhovnikov, mnogo drugih odličnih gostov in ogromne množice ljudstva od stanovanja jubilaritovega skozi trg h kapeli žalostne Matere božje. Slavnostni govor je imel preč. g. kanonik dr. Ivan Mlakar. Na podlagi besed sv. Pavla: Po milosti božji sem, kar sem, in njegova milost v meni ni bila prazna, je razlagal vzvišenost in korist duhovske službe, oziraje se na zlatomašnika, ki je 50 let vestno izvrševal duhovsko službo. — Občinski zastop središki je imenoval svojega dičnega rojaka tem povodom za častnega tržana in mu izročil krasno diplomu.

V zahvalo za dopolnjenih 50 let je Herg istega leta romal h glasovitemu svetišču Marijinemu na Trsatu, kjer se je 3. septembra vršil euharistični shod. V spomin na dvojno zlato sv. mašo v kapeli žalostne Matere božje, drugo je namreč opravil dne 21. septembra tovariš in sorojak Hergov, g. Matija Sinko, je dal vzidati na pročelju te kapelice marmornato ploščo z napisom: Laurentius Herg, Matthias Sinko, expletis in sacerdotio quinquaginta annis hic inilavere 10. Augusti et 21. Septembris. (L. H. in M. S. dopolnivi v duhovski službi 50 let, sta tukaj obhajala jubilej.)

Herg še tudi na stara leta ni odložil peresa, ampak je zadnjih šest let še izdal več knjig. Za župnijske urade je sestavil navodilo, kako treba voditi matice t. j. krstno, mrliško in poročno knjigo.

„pa je zopet kmalu zaspala“. Sedaj pa svet poslušaj! Vkljub temu, da ima že jasn dokaz, da tam niso tla za podružnico, vendar osrednji odbor „pričakuje, da bo imela podružnica trajen obstoj!“ Seja osr. odbora dne 6. junija 1906. Razumi to, kdor moreš! G. Lenko tu v spominsko knjigo bi še zapisali besede poročevalca za to podružnico. „Pripoznati se tudi mora, da je oddaljenost 16 do 20 km od sedeža okrajne podružnice v Weitenu ovira za pristop v okr. podružnico.“ Ko bi bil torej g. Lenko v svojem poročilu o dobrinski podružnici navedel resnično oddaljenost Dobrne od Celja, moral bi trditi jednako in podružnico priporočati! G. Lenko, to da misli!

Če se torej stvar trezno premisli, se osrednji odbor ne bo nikdar opral očitanja, ki mu ga brez strahu vržemo v obraz, da je njegovo ravnanje nedosledno in enostransko. To je vendar vrhunec nedoslednosti, ako kmetijska družba v svojem glasilu vabi na pristop k družbi, na drugi strani pa slovenske podružnice odbija. V šte. 20. „Gospodarskega Glasnika“ 1906 napisal je nek H. R. dolg članek, v katerem povdarja koristi, ki jih do naša „pristop k naši organizaciji“, ter z veliko vneto vabi na pristop k družbi, naj bi ta H. R. rajši napisal članek na osrednji odbor, da bi ta bil nasproti slovenskim podružnicam enako pravičen kakor proti nemškim.

Kakor pa stvari stojé, se torej nove podružnice ne bodo več sprejemale. Kaj naj storimo spodnještajerski Slovenci? O tem prihodnjé!

Politični ogled.

Državni zbor. Občine Draženberg, Velka in Žetinci so vpisale na državni zbor prošnje, da se priključijo slovenskemu volilnemu okraju. Dr. Korošec je zahteval, da se dobesedno natisnejo v protokolu. Dr. Vovšek je stavil na jastičnega ministra vprašanje zaradi postopanja adjunkta Osvatitscha v Brežcah. — V seji dne 19. t. m. sta interpelirala poslanca dr. Vovšek in dr. Korošec pravosodnega ministra zaradi zapostavljanja slovenskega jezika pri sodnih na Spodnjem Štajerskem in Slov. Koroštem.

Deželni zbori bodo baje še sklicani pred božičem h kratkemu zasedanju.

Nov šef generalnega štaba je postal feldmaršallajtnant Franc Konrad pl. Hützenhof, dosedaj poveljnik 8. divizije v Laomostu.

Turčija baje stoji pred revolucijo. Mladoturki trde, da je neolija ljudstva toliko, da je revolucija neizogibna.

Vojska med Rusi in Japonci? Neki bivši ruski častnik, ki je bival delj časa na Japonskem, piše v ruskih listih, da se Japonska pripravlja na vojsko. Pisatelj na podlagi resničnih dejstev z vso gotovostjo trdi, da se Japonci pripravljajo, osvojiti si v kratkem amurske okraje. Dokazuje pa svojo trditve s temi-le dejstvi: Japonske orožarne delajo

noč in dan s podvojenim številom delavcev, japonski ogledniki se nabajajo v velikem številu v Vladivostoku in drugih ruskih mestih v Vzhodni Aziji, doma se pa ljudstvo vedno hujska in navdušuje za vojsko.

Razne novice.

* Priloga današnjemu listu je „Deset zapovedi za oskrbovanje travnikov“.

* Osebnosti. Tajnik okrajnega glavarstva slovenjgraškega g. Janez Kondečka je prestavljen v Maribor. Na njegovo mesto je prišel gosp. Štefan Blažič iz Mozirja. — Nadpaznik finančne straže Jakob Kirndl je prestavljen iz Maribora v Slov. Bistrico in Blaž Venko iz Slov. Bistrice v Maribor. — Volja zemljiške knjige v Slov. Gradcu gospod Martin Zemljak je stopil v pokoj. — Prestavljeni so: Davčni praktikant Ant. Lašnik iz Celja v Ljutomer, geometer Emil pl. Nickerl iz Ptuj v Gradec. — Po vojaški službi sta nastavljeni davčna pristava Rudolf Ramšak v Celju in Ludvik Klinec v Radgoni.

* Promocija. V petek, dne 23. t. m. promovira na dunajskem vsenčistični doktorjem modroslovja g. Adolf Pečovnik, naš rojak od Sv. Lenarta v Slov. gorah.

* Šole. Za nadučitelja v Špitalcu je imenovan tamošnji šolski vodja Ivan Časl. — V začasni pokoj je stopila učiteljica gospa Avgusta Špende v Ščavnic. — Izpit za meščansko šolo so naredili v Ljubljani: gđe. Ljudmila Schreiner v Slov. Bistrici, sestra Norberta May v Mariboru. Ispite za ljudsko šolo so prestale gospodične Marija Kladnik v Kostivnici, Berta Meglič v Braslovcah, Frančiška Puc v St. Juriju ob Taboru, Adelajda Vantur v Vel. Muti, Ema Cenkovič, v St. Juriju ob Ščavnici in sestra Dolora Trener v Mariboru.

* Prošnje za podporo pri vzornih hlevih se pošlje skozi občinski urad ali skozi podružnico kmetijske družbe na deželni odbor, ob enem se obvesti gosp. potovanja učitelj M. Jelovšek v Gradcu (Auenstrasse), ker je on strokovnjak v tej stvari. Zadnji rok za prošnje je 1. dec. t. l.

* Zgodovinsko društvo za Slov. Štajer ima v nedeljo dne 25. novembra t. l. ob 3 uri popoldne v mali dvorani mariborskega „Narodnega doma“ svoj javni občni zbor z naslednjim vprašanjem: 1. Nagovor predsednikov. 2. Zgodovinsko predavanje: Slovenstvo v Mariboru, predava dr. K. Vrstovšek. 3. Društveno poročilo. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajni nasveti in predlogi. Vstop je prost. K obilni udeležbi vabi odbor.

* Zoper kmečko zvezo se boja jezijo razni liberalni gospodje, kakor se nam poroča. Tako torej! Či si trgovci, obrtniki, delavci, učitelji, advokati napravijo kje svoje društvo v obrambo svojih stanovskih koristi, je vse dobro, če se pa kmet zave in hoče postaviti na svoje noge, so vsi zlodje po koncu. Samo kmet bi moral biti tista uboga para, ki jo sme vsak odirati, pa se ne sme nikjer oglasiti! Ravno zdaj organizirani mesarji delajo na

vse kripke, da na škodo kmetov izsilijo uvažanje mesa iz tujih dežel, v sled česar bo padla cena živini. Ta vidite, kmetje, koliko pomaga skupna organizacija, kjer je eden za vse in vsi za enega. Dobro bo, zaprejo naznaniti imena tistih, ki bodo zoper kmečko zvezo, naj ljudstvo zve, kdo je njegov sovražnik.

* Kaj naj beremo. „Lepš'ga ptiča ni na svetu“, — ko je strnišč'na žaba, — nima perja, nima repa, — nima kljuna, nima zob: — pa vendar lepo poje.“ Te vzvišene besede neznanega pesnika mi pridejo v spomin, kadar berem svojega ljubega „Štajerca“. Zares, lepo poje naš „Štajerc“, dasiravno je žaba; toda če on ni ptič, je pa zato ptič tisti, ki ga je učil peti, to je Slavič (ali kakor se v pruskem narečju pravi „Slawitsch“). Posebno v srce me gane, kadar beram, kaj piše o veri. „Štajerca“ je vera sveta, vzvišena stvar, cerkev pa svet kraj, ki ni, da bi človek šel notri, kadar bi se mu zazdelo. Zato tudi pravi „Štajerčijane“: ne hodi v cerkev, razun k večjemu o veliki moči in o božiču, trikrat ali štirikrat v letu. Dasiravno je tedaj vera tako važna reč, pa jo vendar naši duhovniki, ali kakor „Štajerc“ v navdušenju za sveto stvar pravi: farji, zlorablajo. Trdijo, da so oni poklicani vero oznanjevati, in hočejo celo vedeti, kaj spada k veri, kaj pa ne. Ali niso škof poklicali Zavabila, Linhart, Slawitscha, Orniga, da oznanjujejo vero, ne pa ljudij kakor Čafa, Korošca, Močnika, Rabuzo in druge. Res, vera peša, pa tega so krivi duhovniki („Štajerc“ št. 20, str. 2), ki niso z ljudmi nikdar zadovoljni, ampak zahtevajo, da vsako nedeljo gredo k maši, da kažejo tudi pred svetom svojo vero, da volijo katoliško mislečo poslušca in beró katoliške časnike. Ali ni to že preveč? Še tega nam ne privoščijo, da bi smeli zabavljati brez nje; kam pa bomo prišli potem, ko smo bili dozdaj navajeni, da smo si vsaki drugi četrtek privoščili par duhovnikov in še nekaj Slovencev zraven? Kdor torej reči po pameti pretahta, bo spoznal, da ima „Štajerc“ prav, in da so lažniki le tisti, ki mu vedno nasprotujejo. Sicer pa je treba samo površno pogledati eno ali drugo številko, in razseden človek vidi takoj, da je „Štajerc“ vnet za vero in pravo duhovščino, vnet kakor tleča goba. Toliko še vi, strici pri „Gospodarju“, ne pišete o duhovnikih, če tudi se utite, da je vaš list katoliški. Naš žabaptič ima duhovščino v toliki časti, da rabi o nji čisto druge izraze. Še več bi vam lahko napisal, pa mislim, da že iz tega spoznate, da „Štajerc“ ni tako slab, kakor vi ob vsaki priliki pišete, zato pa dobrovoljno in s skesanim srcem sprejmite nauke od „Štajerčevega“ backa.

* Pojasnilo. Brez moje vednosti se je pričela v zadnji številki netočna notica glede podeljene mi ministerjalne podpore v svrhu študij zadrugištva v Nemčiji. V prvi vrsti se imam za podelitev te podpore zabvaliti sl. splošni zvezi kmet. zadrug na Dunaju in velec. g. dr. M. Ploju, drž. poslancu itd., podpirali pa sta mojo prošnjo sl. „Zadruga zveza“ v Ljubljani in sl. c. kr. kmetijska družba v Ljubljani. — Darmstadt, dne 18. listopada 1906. — Vladimir Pašenjak, slušatelj zadruga strokovne šole.

Leta 1900. je izdal v nemškem jeziku knjigo: Venite, adoremus! (Pridite, molimo!) Der Verein zur beständigen Anbetung des allerheiligsten Altarsakramentes und zur Ausstattung armer Kirchen in der Lavanter Diözese. L. 1901. je ista knjiga, nekoliko predelana in pomnožena, izšla v slovenskem jeziku. V obeh knjigah je natančno popisana zgodovina družbe vednega češčenja sploh in zlasti v Lavantinski škofiji, zbrana so v celoto vsa letna poročila, nagovori, pregled razdeljene cerkvene obleke, odloki škofijskih sinod, navodilo, kako se napravljajo cerkvena obleka itd. V slovenski knjigi sta dodani še dve molitveni uri pred Najsvetejšim in pa razlaga sv. maše. Nemška knjiga obsega 240 strani, slovenska pa 244. Obe sta posvečeni družbinemu pokrovitelju, prevzvišenemu knezoškofu dr. Mihaelu Napotnik. Za ude družbe vednega češčenja je spisal knjižico „Družba vednega češčenja presv. Rešnjega Telesa“, ki je l. 1904. izšla že v 11. izdaji; obsega sprejemnico, družbena pravila in razne molitve. Enako knjižico je izdal tudi v nemškem jeziku in je leta 1898. izšla v drugi izdaji. Ko se je v jeseni l. 1904. vpeljala v Lavantinski škofiji večna molitev v posameznih župnijah, je Herg napisal primerno knjižico „Večna molitev“, ki je v kratkem času, že l. 1905. izšla v drugi izdaji; obsega navodila za večno molitev, razpored, po katerem se vrši večna molitev v raznih župnijah in pa molitve za to priložnost.

Zadnja leta si je veliko prizadeval, da bi se v njegovem rojstnem kraju pozidala nova župnijska cerkev, ker je stara že zdavna pretesna. Po njegovem prizadevanju se je l. 1898. v Središču usta-

novila posebna družba za zidanje cerkve, katera je bila rajnemu zelo pri sre. O tej zadevi je zapisal v svoj dnevnik dne 23. novembra 1898: „Danes sem služil daritev sv. maše na oltarju sv. Jožefa v čast sv. Jožefa za srečno zidanje nove cerkve sv. Duha v Središču. Priporočil sem to zadevo v priprošnjo sv. Jožefa, sv. Klementa, sv. apostolov Cirila in Metodija, da bi se delo skoraj začelo in srečno izvršilo.“ Na svoje stroške je dal tiskati pravila in posebna vabila za pristop k družbi pa spominke podobice. Ker je c. kr. centralna komisija ugovarjala prezidavi cerkve, je dal na svoje stroške napraviti mnogo načrtov, da bi se cerkev povečala in dobila primerno obliko, pa da bi se ustreglo zahtevam centralne komisije. Močno je želel, da bi vsaj doživel čas, ko bi se položil temeljni kamen novi stavbi, a želja se mu ni izpolnila.

Mislil je pa na novo cerkev, ko je 22. julija 1906 pisal oporočo, ker je središko cerkev imenoval svojim glavnim dedičem z izrecnim dostavkom, da se zapuščina porabi za zidanje nove cerkve. Še l. 1906. je zopet izdal posebno brošurico, v kateri živo priporoča svojim rojakom, naj žrtvujejo po svojih močeh, da se v kratkem postavi dostojna hiša božja. Ker je središka cerkev posvečena sv. Duhu, je rajni zadnja leta posebno priporočal češčenje sv. Duha in izdal v slovenskem in nemškem jeziku „Venec sv. Duha“.

Med tem se je pa približal večer njegovemu življenju in Gospod je svojega delavca poklical po plačilo. Že več let je trpel na katarju v mehuru in zadnja leta je vidno hiral. Spomladi 1906 je čisto oslabil, pa se je vendar zopet opomogel. Od

6. do 10. avgusta je še prisostoval škofijski sinodi, kmalu potem pa je stara bolezen nastopila s tako silo, da ga je položila na bolniško posteljo, iz katere ni več vstal. Strašne bolečine je trpel potrpečljivo in vdan v voljo božjo, spominjajoč se svojega patrona sv. Lavrencija, ki je na živem ognju umrl mučeniške smrti. Na Jernejevo, dne 24. avgusta je bil previden s sv. zakramenti za umirajoče in naslednjo nedeljo, 26. avgusta, na praznik srea Marijinega, je še enkrat sprejel sv. popotnico, kmalu potem pa je začel izgubljati zavest. Ker je bil ne navadno močnih prs in je srce bilo zdravo, je smrtni boj trajal dolgo, dokler ni v torek ob 10. uri izdihnil svoje duše.

Glede pogreba je v svoji oporoči naročil: „Moje truplo naj se pokoplje na pokopališču v Lembahu, kjer počivajo moja blaga mati. Takaj želim počivati med svojimi nekdanjimi ovčicami, katerih dušni pastir sem bil 19 let, in mirno čakati veselega od mrtvih vstajenja.“

Spreved dne 30. avgusta je pokazal, kako obče spoštovan je bil Herg. Od hiše žalosti do stolnice je spremil truplo prevzvišeni knezoškof sam. Vdeležili so se pogreba zastopniki raznih oblasti, stolnih kapitolov v Gradcu in v Ljubljani, kakih 60 duhovnikov, velika deputacija središkega trga in velika množica ljudstva. Onstran dravskega mostu se je sprevod razpustil, a mnogi so spremljali pokojnika, deloma na vozovih, deloma peš, prav do groba na lembsko pokopališče. Nagrobni govor je imel v župni cerkvi v Lembahu pred g. kanonik dr. J. Mlakar, ki mu je pred štirimi leti govoril slavnostni govor pri zlati sv. maši. Začel je s svetopisemskim

* **Razpis službe otroške vrtnarice.** Za otroški vrtec „Družba sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljani v Hrastiku na Štajerskem se razpisuje služba otroške vrtnarice. Plača znaša letnih 600 kron. Službo bo nastopiti 31. decembra 1906. Nekolekovane pranje naj se vpošljejo najdalje do 15. decembra t. l. z naslovom: „Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“.

Mariborski okraj.

m „Brat Martin“. Oziraje se na naše poročilo o predstavi „Brat Martin“ v Mariboru dne 11. t. m. smo dobili od druge strani oceno omenjene igre, ki se o njej v celoti zelo pohvalno izrazi. Ker želimo, da gledališke predstave v Narodnem domu vedno lepše uspevajo, objavimo to oceno z namenom, da bi zaslužne p. n. igralke in igralce k vztrajnemu in hvalevrednemu delu vzpodbudili. Igralo se je v obče dobro, posebno pohvalo pa zasluži krojač Lipčec s svojo boljšo polovico Uršiko. Lipčeta poznamo sploh že od nekdaj kot izvrstnega diletanta, kar nam je v nedeljo zopet pokazal. Uršika je nastopila v tej igri prvokrat na našem odru ter svojo nalogo dobro izvršila. Brat Martin sam se je potrudil in veliko pripomogel k dobremu uspehu igre. Njegov izvirni kuplet vzbujal je veliko smeha in občno zadovoljstvo, kar je pričalo burno ploskanje. Vso hvalo zasluži mlinarica Cika, ki se je s svojim ljubkim obnašanjem in govorom vsem prikupila. Tudi mlinar je storil, kar mu je bilo mogoče. Spela se je potrudila, da je dobro rešila svojo ulogo. Bihka Nežika se je popolnoma prav zavedala svoje naloge. Dobro jo je pogodil tudi strgarski pomočnik Pepe. Sploh se je videlo, da si je vsak diletant prizadeval storiti, kar mu je bilo mogoče. Želimo, da naši diletanti ne bi spali sedaj v zimskem času, kajti videlo se je, da se naše ljudstvo zanima za slovenske predstave, o čemur je svedočila natlačena dvorana.

m Poljudna predavanja v Mariboru bo letos v zimskih mesecih zopet prirejalo bralno društvo „Maribor“ vsako nedeljo v Narodnem domu. Gospodje predavateljice se tem potom vlnjavo vabijo, da pridejo danes (22. t. m.) ob pol 9. zvečer na posvetovanje v Narodni dom.

m Tatvina. Trgovca Reitererja v Kaniži pri Peanici so neznan izmoviči ukradli iz zaloge večjo množino blaga. Tatovom so prišli orožniki baje že na sled.

rekom: „Blagor mirnim, ker bodo otroci božji imenovani“, in kazal, kako je zlasti miroljubnost dičila rajnega prošta.

Miroljubnost, ljubeznivost in mlo srce je bila v resnici značajna poteza v življenju rajnega gospoda Herga. Po pravici je zapisal zadnji čas v svoj dnevnik: „V svojem življenju se nikoli nisem v nemiru in sovraštvu živel, in upam, da mi bo tudi zanaprej Bog dal to milost, da bom vedno ohranil božji mir. Sam večni Bog nas varuj razdora, preprija in nepotrebnih tožb; to je za vse največja nesreča.“

Podlaga duhovnikovemu življenju in apostolskemu delovanju je njegova osebna pobožnost. Tudi v tem se je rajni odlikoval. Častil je posebno goreče Kristusa v presv. Rešnjem Telesu, delivca vseh dobrot sv. Duha in njegovo čisto nevesto, devico Marijo.

Kot vesten kristjan in dober duhovnik je pa tudi prav iskreno ljubil svoj narod, ne samo v besedi, ampak v dejanju. Bil je res zvesti učence velikega Slomškega. Zavzet je bil za vsako dobro stvar. Rad je podpiral razna narodna, dobrodelna in znanstvena društva; dijakom, zlasti svojim ožjim rojakom, je bil dober oče, pa tudi do ubožcev je imel usmiljeno srce; še v oporoki je naročil, naj se razdeli po 100 kron ob njegovem pogrebu revežem v Ljubljani, v Mariboru in v Središču.

Zaprla se je gomila nad truplom, v katerem je bilo dobro srce za Boga in domovino, duša pa, upamo, je že sprejela ono plačilo, katero je rajnemu ob njegovi zlati sv. maši koncem prelepe čestitke zaželel prevzvišeni knezoškof sam:

„Ko pa napoči večer Vašega življenja, dal Vam Bog priti z veseljem pred sodnji stol večnega sodnika ter prinesiti seboj prav bogatih snopov svojih dobrih del, da prejmete za to nevenljiv venec večne slave.“ Slovenci pa ga ohranimo v častnem spominu.

m Pragerska nemška šola. V ponedeljek 19. t. m. imajo vsi učenci na vseh šolah prosto, da se skupno podajo v cerkev k sv. maši, kjer molijo za nepozabno cesarico Elizabeto. Na pragerški nemški šoli pa je bil 19. novembra dopoldne poduk. Ker je že občinstvo proti poldnevni pritiskalo od ogorčenosti, je izpuštil učitelj Budna učence domov, a v cerkev jih ni peljal kakor se spodobi. Vi, Poljanci, ki svoje otroke pošiljate v to mučilnico, kam bo zabredla vaša mladina? Sploh pa še hočemo spregovoriti o tej šoli!

m Nadučiteljska služba je razpisana na štirirazredni deški šoli v Slov. Bistrici do 1. decembra t. l. Lepo stanovanje, obsežen šolski vrt, drugi plačilni razred, obratna šola in marsikatero druge ugodnosti.

m St. Lovrenc nad Mariborom. Delavcu Jožefa Walner je bilo ukradenih več hranilničnih kajžic. Ker je tatvino prepoznal opazil, je že tat med tem vzel iz hranilnice 2600 K.

m Sv. Ilj v Slov. gor. Na občinski deski se je pred kratkim opazilo, da je večim razglasom slovenski del tiskovine pripogonjen k deski in ima tako samo nemški del pravice gledati gospoda župana in obč. slugo, kadar ga pribijata. Ali se res časi spreminjajo? — Naš trgovec gosp. Pak ima na prodaj slovenske znake od tverke Uršič & Lipej, ki se prodajajo v korist družbe sv. Cirila in Metoda. Sentiljčani, sezite po njih!

m Sv. Trojica v Slov. goricah. Umril je 13. novembra od mrtvovoda zadet g. Fr. Potočnik, mizar in posestnik. V 24 urah je bil še čil in tudi že mrtev. Pokojni je bil pobožen in častljiv starček. daleč okoli znan kot spreten mizar, zlasti za cerkvene stvari. Mnogo lepih oltarjev, prižnic, spovednic in cerkvenih klopij po Slov. goricah in drugod kaže njegovo mojstrsko delo. Bil je dober družinski oče in miroljuben sosed, zato žalujejo za njim dobri otroci in njegovi prijatelji. Preskrbeli so mu veličasten pogreb. Naj počiva v miru! — Prve dni novembra se je mudil pri Sv. Trojici prvi slovenski evharistinec, veleč. g. novomašnik Alojzij Zotter, trojiški rojak. Meseca oktobra je bil v Bruslju na Belgijskem v mašnika posvečen, tam je tudi daroval prvo sv. mašo. Premeščen v Rim, se je na poti tja oglašil v svojem rojstnem kraju v veliko veselje svojih sorodnikov. Družba evharistincev obstoji še le 60 let; njen namen je vedno čiščenje sv. Rešnjega Telesa. V Avstriji ima ta družba do zdaj en sam samostan, namreč v Bolzanu na južnem Tirolskem. Tu imajo gimnazijske študije, bogoslovne pa v Bruslju. Gosp. Zotter je prvi slovenski evharistinec, morebiti mu sledi še kateri slovenski mladenič.

Ptujski okraj.

p Ptujske novice. Ker pade letos god sv. Katarine na nedeljo, se vrši običajni veliki sejem na Ptuj naslednji ponedeljek, t. j. dne 26. nov. Ptuj bo ta dan spet popolnoma slovenski. Slovenska „očka“ in „mameca“, ne bota vedela kam pogledati, kaj kupiti, tako ljubeznivi bodo ptujski Nemci; seveda samo na Katarinino! — Dne 15. t. m. se je poročila v tukajšnji mestni cerkvi gđ. Kociperjeva, hčerka gospoda gostilničarja v Narodnem domu, z gosp. Iv. Hter, hranilničnim uradnikom v Ljubljani. Da b' srečno bilo! — Pobegli ptujski vinotržec Kaiser je tako hitro in spretno odkuril proti Ameriki, da je srečno došel v New York, predno je tja došlo povelje, ga djati pod ključ. Kaiser si je zadnji čas povsod sposojeval denar, na Ptuj in drugod, pačil menjice, trikrat zastavil eno klet vina itd. ter tako napravil dolga eden in pol milijona kron. Sedaj pa se preko velike luže iz daljne Amerike reži preslepljenim Ptujčanom, katere je strahovito nažgal. Čisto pobiti in malobesedni so ptujski mogočnjaki, ker jim ne more v glavo, da jih je njihov nekdanji tako zvesti bratec tako neusmiljeno nakuril! Kaiser je bil zagrizen Nemec in pred kratkim še celo podžupan ptujski! — Vedno hujše reči o Kaiserju prihajajo na dan. Našli so tudi v njegovi hiši skrivni kemični laboratorij z veliko množino zdravju nad vse škodljivega glicerina; ta se je rabil pri napravi glicerina in žganja. Tako torej zgleda kotiček neslavne spodnještajerske šmoparske metropole; kaj, ko bi solnce še nekaj bolj obsvetilo take ptujske katakombe? Sodnijska obravnava bo še le odkrila celo gromado Kaiserjevih žalostnih dejanj. — Dne 16. t. m. je na Bregu pri Ptuj po požar uničil del Pirchove tovarne za usnje, skladišče čreala, ki je bilo last Lacknerjevih dedičev, in tudi drvarnico gospe Rulčeve. Ker je bil veter — jug — zelo neugoden, bi lahko bila nastala še večja nesreča, da niso na pomoč prihiteli krepki in urni ptujski pionirji, med njimi

mnogo Slovencev, ki so po napornem delu zadušili ogenj; tudi ptujska požarna bramba je prišla na lice mesta. Škoda je precej velika. — Dne 19. nov. se je nad Ptujem in okolico ulila med silnim viharjem velika ploha, pri kateri je bilo slišati celo gromenje. Pač nenavadno v tem času!

m Zlato poroko obhajata dne 25. novembra t. l. Simon in Uršula Toplak, veleposestnika v Mosteh pri Sv. Lovrencu. Iskreno čestitamo!

Ljutomerski okraj.

l Sv. Jurij ob Ščavnici. Politični shod dne 11. novembra se je dobro obnesel. Vršlo se je vse v najboljšem redu, znamenje, da ljudstvo dobro umeva pomen takih prireditev, in znamenje, da se je pri štajerski stranki ublažilo ono ostro nasprotstvo, ki ni moglo videti nobenega katoliškonarodnega pokreta. Navzočih je bilo do 500 oseb. Zastopana je bila vsaka župnija ljutomerskega političnega okraja. Shodu je predsedoval g. Ivan Pelcl iz Polje. Okrajno glavarstvo je poslalo zastopnika g. Praunseisa.

Najprej se je volil odbor novega političnega društva. Na občno željo kmečkega prebivalstva — in novo društvo hoče biti kmečko! — se je po kratki debati sprejel prvotni načrt, da to društvo deluje tudi v ljutomerskem sedem okraju. Pravila s tem programom so bila potrjena že leta 1903. (Shod je bil o tem vprašanju kompetenten, ker se je prebivalce ljutomerskega sodnega okraja obvestilo o tem po nedeljskih oznanilih in po osebnih vabilih zastopnikov malone vsake vasi v okraju.)

V odbor so izvoljeni iz gornjeradgonskega okraja gg.: župnik Ivan Knace, kaplan Fr. Stubeč in slikar Jernej Košar za Sv. Jurij; Ivan Pelcl iz Polje za Sv. Peter; kmet in obč. predst. Ant. Trstenjak iz Ivanec za Negovo; kmet Jakob Zemljč iz Radinec za Kapelo; iz ljutomerskega okraja gg.: kmet Jožef Karba iz Krapja za Ljutomer; kmet in obč. predstojnik Jožef Čagran iz Slapnice za Sv. Jurij; kmet Matija Slavič iz Bučevce za Sv. Križ; kmet Vinko Mihalič iz Bučkovec za Malo-nedeljo. Namestniki so gg.: obč. predst. Jak. Breznik iz Rdiškega vrha za Sv. Jurij; kmet Jožef Slavič iz Crena za Ljutomer; kmet Alojz Otrc iz Bučevce za Sv. Križ in obč. predstojnik Divjak iz Radinec za Kapelo. Pregledovalca računov sta gg.: občinski predstojnik Križan iz Ščavnice ter trgovec Leander Prejac od Malenedelje.

Po končani volitvi povzame besedo g. poslanec dr. Korošec. Razpravlja o tem, kaj je nagnilo cesarja, da je spravil v tok volilno reformo, namreč Ogri, nastop dunajskega delavstva in krvavi dogodki na Ruskem. Razlaga pojem splošne in enake volilne pravice. Mi Slovenci se moramo vprašati, ali nam volilna reforma koristi. Da, ker smo dosedaj imeli 15 poslancev, odslej jih bo 26. Vendar se je Slovincem zgodila krivica, ker so štajerski Slovenci prikrajšani za 2 mandata, Korošci za enega. Pri Nemcih vidimo tako zelo razširjeno izdajalsko misel (pfiu! sramota!), torej se naj tak narod ne predpostavlja zvestemu narodu (škandal! sramota!) Baš zaradi tega se jugoslovanski klub še ni odločil, ali v tretjem branju glasuje za vso volilno reformo. Toda ker ne vidimo, da bi s strmovlavljenjem kaj koristili, bomo bržčas glasovali za njo. Šaj na tak način postanejo gospodarji Slovani, ki so bili doslej hlapeci; drug duh bo zavel po Avstriji, in slovenski poslanci, ki se morajo sedaj za vsako malenkost boriti, bodo svoje moči lahko posvečevali bolj važnim namenom. Potem ne bo tako, da bi ljutomerski glavar delal na to, da se Gornja Radgona imenuje trgom, samo da se vzame kmetom moč, ki so si jo priborili (sramota! pfiu!). To bo moralo miniti! (Mora!)

Kakor hitro mine narodnostni boj, tedaj pridemo do drugih vprašanj, posebno do tako važnega kmečkega vprašanja. Vsi drugi stanovi so doslej napredovali, le kmečki je nazadoval. Zato je treba, da tudi kmečke pravice in potrebe pridejo v poštev. Posebno je treba, da slovenski rodoljubi delujejo za povzdigo kmečkega stanu. (Živio!) Eno in drugo se je že ukrenilo v prilog kmečkemu stanu, na pr. uravnava vojaške takse, vinska klavzula itd. V vprašanju o otvoritvi arabske, rumunske in nemške meje kmečki poslanci ne bodo gledali na dunajske mesarje, ampak na kmečke milijone! (Živio!)

V državnem zboru čimdalje bolj prevladuje kmečka misel. Uvidevam, kaj je kmečki stan. Kmečki stan sam ima one sile, ki prerajajo celo državo. (Dobro! Živio!) Zato gledajo vse države, da si ga ohranijo kot edino zdravo podlago vsake države. (Živio!)